

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“อนุตราย --- สิ่งที่ทำให้เดือดร้อน, อันตราย”

อนุตราย อ่านแบบภาษาบาลีว่า อัน - ตะ - รา - ยะ มีหลายความหมาย เช่น สิ่งที่ทำให้เดือดร้อน, ครอบงำ, ท่วมทับ เขียนเป็นไทยได้ว่า อันตราย แสดงถึงความเป็นจริงที่เข้าใจกันได้ว่า สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเดือดร้อน ไม่นำความสุขมาให้ ซึ่งจะเข้าใจอย่างถูกต้องละเอียด ลึกซึ้งตรงตามความเป็นจริงของธรรม ก็ต้องได้อาศัยพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง

ข้อความจากพระสูตรต้นปิฎก ขุททกนิกาย มหานิทเทส แสดงความเป็นจริงของอันตรายไว้ว่า

คำว่า อันตราย ได้แก่ อันตราย ๒ อย่าง คือ อันตรายที่ปรากฏ ๑ อันตรายที่ปกปิด ๑

อันตรายที่ปรากฏ เป็นไหน ? คือ ราชสีห์ เสือโคร่ง เสือเหลือง หมี เสือดาว หมาป่า โค กระบือ ช้าง ภู แมลงป่อง ตะขาบ โจร คนที่ทำความชั่ว คนที่เตรียมจะทำความชั่ว, และโรคทางจักษุ ฯลฯ

อันตรายที่ปกปิด เป็นไหน? คือ กายทุจริต วาจาทุจริต มโนทุจริต กามฉันทนิเวรณ (ความติดข้องยินดีพอใจในรูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่กระทบสัมผัสทางกาย) พยาบาทนิเวรณ (ความโกรธ ความขุ่นเคืองใจ พยาบาทปองร้ายผู้อื่น) ถีนมิทธนิเวรณ (ความง่วงเหงาหาวนอน ท้อแท้ ท้อถอยเชื่องซึม) อุทธัจจกุกกุกนินิเวรณ (ความฟุ้งซ่านรำคาญใจ) วิจิกิจฉานนิเวรณ (ความลังเลสงสัยในสภาพธรรม) ราคะ โทสะ โมหะ ความโกรธ ผูกโกรธไว้ ฯลฯ

มนุษย์ทั้งหลายเมื่อเกิดมาแล้ว แต่ละคนย่อมมีความหวาดกลัวต่ออันตรายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นจากสัตว์ร้าย หรือภัยต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น โรคภัยไข้เจ็บต่างๆ หรือแม้แต่จากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมไม่ควรของผู้อื่น ซึ่งเป็นอันตรายที่เปิดเผย ปรากฏให้เห็นชัดๆ เป็นที่รู้กันว่า นี่แหละเป็นอันตรายเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเดือดร้อน แต่อันตรายที่ละเอียด และเป็นโทษทั้งในชาตินี้และในชาติต่อไป คือ อกุศลธรรมทั้งหลาย อกุศลธรรมทั้งหลายนั้น เป็นอันตรายที่น่ากลัวเป็นอย่างยิ่ง เพราะเหตุว่าอันตรายที่ปรากฏเปิดเผย ก็ทำความเดือดร้อนให้เพียงชาตินี้เท่านั้น แต่อกุศลธรรมทั้งหลายติดตามเผาผลาญไปในทุกๆ ชาติ

อกุศลธรรมทั้งหลาย เป็นสภาพธรรมที่มีจริง เป็นสภาพธรรมที่ไม่ดี เป็นธรรมฝ่ายดำ เป็นธรรมที่มีพิษ ไม่นำประโยชน์อะไรมาให้เลย ให้ผลเป็นทุกข์เท่านั้น และที่สำคัญ อกุศลธรรมทั้งหลายไม่ได้มีอยู่แค่ในตำราแต่มีจริงๆ เกิดขึ้นเป็นไปในชีวิตประจำวัน เมื่อว่าโดยสภาพธรรมแล้วก็คือ อกุศลจิต และเจตสิกธรรม (ธรรมที่เกิดประกอบพร้อมกับจิต) ที่เกิดร่วมด้วย ทั้งหมดเป็นอกุศล เป็นธรรมที่มีจริงๆ เนื่องจากแต่ละคนได้สะสมอกุศลมาอย่างยาวนานในสังสารวัฏฏ์นับชาติไม่ถ้วน เมื่อได้เหตุได้ปัจจัย อกุศลก็เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ ยกตัวอย่างเช่น เวลาโทสะเกิด โกรธ ขุ่นเคืองใจ ไม่พอใจ ถ้าโกรธมาก

ก็อาจจะไปทำร้ายเบียดเบียนคนอื่นได้ ทั้งนี้เพราะเคยสะสมโทสะมาแล้ว, เวลาโลภะเกิด ก็มีความติดข้องต้องการ เมื่อไม่ได้ตามที่ต้องการ ก็เป็นเหตุให้เกิดโทสะ เกิดความไม่พอใจ แต่เมื่อได้มาตามที่ต้องการแล้ว ก็ต้องรักษาไว้อย่างดี กลัวสูญหาย ซึ่งเป็นเรื่องหนักเป็นเรื่องเหนียวอย่างยิ่ง เป็นการติดข้องในสิ่งที่ได้มา พอพูนอกุศลต่อไปอีก อกุศลจึงเกิดขึ้นเป็นไปมากในชีวิตประจำวัน

บุคคลผู้ที่มีโอกาสได้ฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมีพระมหากรุณา แสดงต้องเป็นผู้ที่ได้สะสมศรัทธาเห็นประโยชน์ของพระธรรมมาแล้วในอดีต แต่ก็ยังไม่เพียงพอ เพราะว่าสะสมอกุศลมามากมาย ด้วยเหตุนี้จึงต้องเป็นผู้ที่ตรง จริใจ มั่นคง แม้แต่การเป็นผู้ศึกษาพระธรรม ก็เพื่อขัดเกลาละคลายความไม่รู้ ความติดข้องต้องการ ความเห็นผิด เป็นต้น ไม่ใช่เพื่อลาภ สักการะ สรรเสริญ และการที่จะขัดเกลาละคลายได้ ก็ต่อเมื่อรู้ความจริง บุคคลผู้ที่มีสติ (ระลึกเป็นไปในกุศล) ก็จะรู้ว่าอกุศลนั้นเป็นสภาพที่น่ารังเกียจ ทำให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อนโดยส่วนเดียว แล้วเกิดหิริ ความละอายในอกุศลนั้น มีโอตตปปะ ความเกรงกลัวแม้ในอกุศลนั้นด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็ย่อมจะดิ้นรนตัวเองได้ที่มีกาย วาจา และใจที่เป็นไปกับอกุศลเช่นนั้น แล้วพร้อมที่จะตั้งต้นใหม่ในกุศลธรรมต่อไป

ควรพิจารณาว่า ไม่มีใครสามารถที่จะเอาอกุศลที่สะสมมาในจิตของตนเองออกไปได้เลย นอกจากปัญญาที่ค่อยๆ เจริญขึ้น เพราะฉะนั้นเมื่อเข้าใจถูกเห็นถูกอย่างนี้ ก็จะเป็นผู้เห็นประโยชน์ของการเข้าใจพระธรรม แล้วก็รู้ว่าตลอดชีวิตมาที่เข้าใจว่าได้นั้น อยู่ที่ไหน ใครได้อะไรบ้าง ก็เพียงเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ลิ้มรส รู้สิ่งที่กระทบสัมผัสทางกาย ตื่นเต้น ดีใจ สุข ทุกข์ กับสิ่งที่ปรากฏทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ แล้วอยู่ที่ไหน ทั้งหมดนั้นอยู่ที่ไหน เพราะเหตุว่าทั้งหมดนั้นดับไปไม่เหลือและไม่กลับมาอีกเลย แล้วก็สะสมสิ่งที่น่ารังเกียจมากมายมหาศาล คืออกุศลต่อไปอีก จนกว่าจะมีโอกาสได้ฟังพระธรรม ได้เข้าใจพระธรรม และรู้จักประสงค์ของการศึกษาพระธรรมว่า เพื่อขัดเกลาละคลายอกุศลของตนเองซึ่งมีเป็นอย่างมาก แต่ละขณะของชีวิต ผ่านไปหมดไป ก็ควรที่จะได้ประโยชน์จากแต่ละขณะของชีวิต คือฟังพระธรรม ซึ่งเป็นคำจริงที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง

การฟังพระธรรมให้เข้าใจและเห็นโทษของอกุศล เป็นเหตุปัจจัยที่จะทำให้เกิดกุศลแทนอกุศลได้ แต่ถ้าไม่เห็นโทษของอกุศล ก็ยังละอกุศลไม่ได้ จะยิ่งพอกพูนอกุศลเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และเดือดร้อนเพราะอกุศลที่เกิดขึ้นนั้นๆ และดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่า กุศลเกิดขึ้นได้ตามเหตุปัจจัย โดยอาศัยความเข้าใจและการเห็นโทษของอกุศลที่เกิดจากได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมในชีวิตประจำวัน

จึงควรอย่างยิ่งที่ทุกคนจะได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม สะสมปัญญาไปตามลำดับ พร้อมทั้งสะสมความดีประการต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เพราะสิ่งที่จะเป็นที่พึ่งในชีวิตได้จริงๆ ต้องเป็นคุณความดีและความเข้าใจพระธรรมเท่านั้น คุณความดีและความเข้าใจพระธรรม ไม่นำความเดือดร้อนมาให้เลยแม้แต่น้อย และความเข้าใจพระธรรม ก็จะเป็นเครื่องอุปการะเกื้อกูลนำพาชีวิตไปสู่ความดีทั้งหลายทั้งปวง ป้องกันไม่ให้เกิดไปในฝ่ายที่ผิด.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]